

ERNEST HEMINGWAY

Tüm Öyküleri

Türkçesi: ELİF DERVİŞ

BİLGİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Yayıncının Önsözü	13

I. Bölüm

“İLK KIRK DOKUZ”	19
“İlk Kırk Dokuz” a Önsöz	21
Francis Macomber’ın Kısa Mutlu Hayatı	23
Dünyanın Başkenti	57
Kilimanjaro’nun Karları	70
Köprüdeki İhtiyar	96
Michigan’da	99
İzmir’deki İskelede	104
Kızılderili Kampı	109
Doktor ve Karısı	117
Bir Şeylerin Sonu	125
Üç Gün Süren Rüzgâr	133
Dövüşçü	147
Kısacık Bir Öykü	159
Asker Yuvaya Döndü	163
Devrimci	173
Bay ve Bayan Elliot	177
Yağmurda Bir Kedi	183
Sezon Dışı	189
Dere Tepe Kar	199
Babam	207
Koca Nehir: 1. Kısım	223
Koca Nehir: 2. Kısım	235
Yenilmez	249
Başka Bir Ülkede	280
Beyaz Fil Tepeleri	286
Katiller	291
Che Ti Dice La Patria?	302
Elli Bin Papel	312

Basit Bir Sorgu	338
On Kızılderili	341
Kafeste Bir Kanarya	347
Bir Alp Dağları Masalı	352
Zamana Karşı Yarış	358
Bugün Cuma	363
Sıradan Bir Hikâye	367
Uykuyu Beklerken	369
Fırtına Sonrası	377
Aydınlık ve Temiz Bir Yer	383
Dünyanın Işığı	388
Tanrı Güç Versin Beyler	396
Büyük Değişim	401
Hiç Olmayacağı Gibi	406
Kraliçenin Annesi	419
Bir Okuyucu Mektubu	424
İsviçre'ye Hürmetler	426
Bir Günlük Bekleyiş	440
Ölülerin Doğal Tarihi	444
Wyoming Şarabı	453
Kumarbaz, Rahibe ve Radyo	471
Babalar ve Oğulları	490

II. Bölüm

“İLK KIRK DOKUZ”U TAKİBEN KİTAP YA DA DERGİLERDE YAYIMLANAN KISA ÖYKÜLER	503
Karşıya Kısa Bir Gezinti	505
Tüccarın Dönüşü	545
İhbar	559
Kelebek ve Tank	572
Çatışmadan Önceki Gece	582
Dağ Sirtının Altında	613
Aslında Kimse Ölmez	626
İyi Kalpli Aslan	641
Sadık Boğa	644
Kendine Rehberli Köpek Bul	646

Görmüş Geçirmiş	652
Yazlıkçılar	657
Bozulmamış Son Topraklar	668
Bir Afrika Öyküsü	726

III. Bölüm

DAHA ÖNCE YAYIMLANMAMIŞ

KURMACA ESERLERİ	739
Bir Tren Yolculuğu	741
Vagon Görevlisi	758
Kavşakta Gelen Bunalım	768
İnsan Manzaraları	784
Her Şey Bir Şeyi Hatırlatıyor	794
Anakaradan Harika Haberler	800
Yabancı Topraklar	804

ÖNSÖZ

1940 yılında Papa¹ ve Marty,² yazarın sonraki yirmi iki yıl boyunca, ölümüne kadar evi olacak olan Finca Vigía'yı ilk kez kiradıklarında, güneyde hâlâ gerçek anlamda bir taşra vardı. Bu taşra bölgesi artık yok. Burası Çehov'un kiraz bahçesi gibi orta sınıf mensubu emlak müteahhitleri tarafından yapılarak değil –ki Porto Riko ya da Castro devrimi öncesindeki Küba'da kaderi bu olurdu– fakir halk nüfusu ve onların yaptıkları gecekonduların şaşırtıcı biçimde artmasıyla ortaya çıkmıştı. Gecekondu, politik eğilimleri ne olursa olsun Büyük Antiller'in belirgin bir özelliğidir.

Marty'nin bizim için kurduğu kendi küçük evimizde sabahın çok erken saatlerinde uyanan çocuklar olarak, o taşradaki bildircinlerin güneye doğru çaldıkları ıslıklara kulak verirdik.

Manigua çalılıklarıyla kaplı bir taşraydı burası ve içinden akıp giden dere boyunca büyüyen uzun *flamboyante* ağaçlara her akşam yabani beç tavukları gelip tünerdi. Bunlar, eşelenerek yürüyüp çalıların arasında yiyecek aradıkları günün sonunda ufaktan fırlayarak gerisin geri tünedikleri ağaca koşar ve birbirlerine seslenerek çalılıkların içinde sürekli irtibat halinde olurlardı.

Manigua çalılığı, menşei Afrika olan bodur bir dikenli akasya çalısıdır; Kreol'lerin anlattıklarına bakılırsa ilk tohumları adaya siyah kölelerin ayak parmakları arasında gelmişti. Beç tavukları da Afrika'dan gelmişti. Hiçbir zaman İspanyol yerleşimcilerin yanlarında getirdikleri diğer kümes hayvanları kadar evcilleşmemişlerdi ve bazıları kaçıp tropik muson ikliminde serpildiler. Tıpkı Papa'nın bize anlattığı, Güney Amerika kıyısındaki köle gemilerinin enkazından kaçan ve yeteri kadarı kültürleri ve dilleriyle bozulmadan kalıp, aynı Afrika'da yaptıkları gibi el değmemiş doğanın içinde günümüze kadar bir arada yaşamayı başarmış siyah köleler gibi.

1) Hemingway'in pek çok takma isminden biri. (ç.n.)

2) Hemingway'in üçüncü eşi olan gazeteci ve yazar Martha Gellhorn'un takma adı. (ç.n.)

Vigia İspanyolcada manzara ya da görüntü anlamına geliyor. Çiftlik evi, Havana'yı ve kuzeye uzanan yumuşak eğimli kıyı ovasını önünde hiçbir engel olmaksızın gören bir tepenin üzerine inşa edilmişti. Kuzeye uzayan bu manzaranın Afrika'yla, hatta kıtasal herhangi bir şeyle hiç alakası yoktur. Winslow Homer'ın tropik suluboya resimlerinden aşına olduğumuz, içinde palmyeler, mavi gökyüzü ve sürekli şekil değiştiren ve sığ kuzeydoğu alize rüzgârı *brisa*'nın üst kısmında genişleyen ufak, beyaz kümülüs bulutlarıyla bir Kreol adası manzarasıdır.

Yazın sonlarında, rüzgârın esmediği durgun sular güneşi takip ederek kuzeye hareket ettiğinde, sık sık, öğleden sonraları ısı toplandıkça o rutubetli sıcaklığı bir süreliğine de olsa hafifleten olağanüstü gök gürültülü sağanaklar, güneye doğru iç kesimlerde oluşup kuzeye, denize doğru ilerleyen *chusbasco*'lar meydana gelir.

Bazı yazlar bir, bazen iki kasırğa adadaki yoksulların yaşadığı kulübelerin arasından bir tırpan gibi geçirdi. Sonrasında kasırğa mağdurları –*damnificados del ciclón*– yetersiz şebeke suyu, sarhoş Amerikalı askerlerin korkunç bir şekilde kayıtlara da geçen José Martí anıtının üzerine işlemeleri gibi ulusal onuru zedeleyen büyük ayıplar ve her zaman yüksek şeker fiyatları nedeniyle zaten gergin olan yerel politikaya yeni bir gerilim daha eklerlerdi.

Hâlâ eve illa her yaz defalarca yıldırım düşer; çocukluğumuzda, Papa'nın bir telefon görüşmesinin ortasında yere savrulmasından ve hem onun hem de tüm odanın Aziz Elmo Ateşi'nin³ mavi ışığıyla parladığı günden sonra, hiç kimse gök gürültülü sağanak sonrasında telefonu kullanmaz olmuştu.

Finca'nın ilk yıllarında, Papa kurmaca anlamında herhangi bir şey yazıyor gibi görünmüyordu. Bir sürü mektup yazıyordu elbette; bunlardan birinde artık dinlenme sırasının kendisinde olduğunu söyler. Bırakın dünya kendini içine soktuğu bu karmaşayla boğuşsun dursun.

Yazı yazan ve İspanyol İç Savaşı'nın son döneminde Madrid'de birlikte sürdürdükleri hayatın yoğun heyecanını hissetmekten vazgeçmeyen taraf daha çok Marty gibi görünüyordu. O ve Papa, yüzme

3) Fırtınalı havalarda, kilise kulesi veya gemi direği gibi sivri uçlu yapıların tepesinde parlak bir ışık noktası halinde ve genelde çatırtılı bir sesle birlikte ortaya çıkan, gemici ışığı da denen atmosfer elektriği boşalması olayı. (ç.n.)

havuzunun yanındaki kilden kortta sürekli birlikte tenis oynarlar ve Havana'daki frontondan profesyonel jai alai⁴ oyuncusu olan arkadaşlarıyla sık sık tenis partileri düzenlerlerdi. Bu oyunculardan biri, günümüz genç kızlarının iriyarı diyeceği türden kaslı bir adamdı ve Marty onunla biraz flört halindeydi. Papa, karşısında bir kale gibi yükselen ama kontrolsüz ve samimi olan güç karşısında falsolu vuruşlar, top kesmeler ve topu bilerek havaya fırlatmalarla kurnazlığın en alçak şeklini uygulayarak arasına teniste mağlup ettiği rakibi hakkında konuşurdu.

Hepsi bizim için büyük eğlenceydi: ikinci kaptan Gregorio Fuentes'in Cojimar'ın ufak balıkçı limanında hep hazırda tuttuğu *Pilar*'la açık denizde balık ve Club de Cazadores del Cerro'da canlı güvercin avına çıkmak, Floridita'da içki içmek ve çok uzaklarda, ta Avrupa'da devam eden savaşın ayrıntılı çizimlerinin yer aldığı *The Illustrated London News*'u almak için Havana'ya yapılan kısa geziler.

Papa –ki böyle şeylerde hep çok iyi olmuştu– Marty'ye Turgenev'den bir alıntı önermişti: “Bir başkasının kalbi, karanlık bir ormandır.” Marty de bunun bir kısmını o sıralar yeni tamamladığı bir kurmaca eserin adında kullanmıştı.

Her ne kadar Finca Vigía toplu öyküleri, 1938'de yayımlanan ve Papa'nın kısa öykülerinden oluşan ilk kapsamlı derlemede yer alan tüm öyküleri içeriyor olsa da, o zaman yayımlanan öyküler bugün artık çok iyi biliniyor. Bu derlemenin okur açısından en ilgi çekici yönü, şüphesiz, Finca Vigía'da yazılan ya da ancak Papa orada yaşamaya başladıktan sonra gün yüzüne çıkan öyküler olacaktır.

John, Patrick ve Gregory Hemingway

1987

4) İspanyollara özgü bir top oyunu. (ç.n.)

YAYINCININ ÖNSÖZÜ

Uzun zamandır, Ernest Hemingway'in kısa öykülerinin eksiksiz ve güncel bir basımına ihtiyaç vardı. Bugüne kadar bu tarzdaki tek kitap, 1938 yılında Hemingway'in *The Fifth Column* adlı tiyatro oyunuyla birlikte basılan ilk kırk dokuz öyküden meydana gelen seçmelerin yer aldığı koleksiyondur. Bu, Hemingway'in yazarlığı açısından verimli bir dönemdi ve yazarın Küba ve İspanya'daki deneyimlerine dayanan ama "İlk Kırk Dokuz"a dahil edilmek için geç kalınan bazı öyküleri dergilerde çıkmaya başlamıştı.

Hemingway 1939'da, daha önce basılmış *Zamanımızda, Kadınsız Erkekler* ve *Kazanana Ödül Yok* adlı kitapların yanında yerini alacak yeni bir öykü derlemesiyle ilgili düşünmeye çoktan başlamıştı. 7 Şubatta Key West'teki evinden Scribners'daki editörü Maxwell Perkins'e yazıp böyle bir kitap önerisinde bulundu. Beş öyküyü tamamlamıştı bile: ilk kez bu kitapta yayımlanan "İhbar", "Kelebek ve Tank", "Çatışmadan Önceki Gece", "Aslında Kimse Ölmez" ve "İnsan Manzaraları". Bir altıncı öykü, "Dağ Sirtının Altında", kısa süre sonra *Cosmopolitan*'in 1939 baskısında yerini alacaktı.

Anlaşılabileceği üzere, Hemingway'in bu yeni kitapla ilgili planları meyvesini vermedi. Koleksiyonu tamamlamak için yazar kendini üç "çok uzun" öykü yazmaya adanmıştı (ikisi İspanyol İç Savaşındaki muharebelerle, bir tanesi de dört gün dört gece boyunca bir kılıçbalığını yakalamak için mücadele verip nihayetinde onu köpekbalıklarına kaptıran Kübalı bir balıkçıyla ilgiliydi). Ne var ki, Hemingway romanını yazmaya başladığında –daha sonra *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* adıyla basılan roman– diğer tüm yazı projeleri rafa kalkmış oldu. Yalnızca yarım bıraktığı iki savaş öyküsüyle ilgili tahminlerde bulunabiliriz ama onların içinde yer alması muhtemel olayların sonradan romana yerleştirilmiş olması da son derece mümkün. Kübalı balıkçının öyküsüne gelecek olursak, Hemingway o öyküye tam on üç yıl sonra, öyküyü geliştirip ünlü kısa romanı *Yaşlı Adam ve Deniz*'e dönüştürmüş olarak geri döndü.

Hemingway'in ilk öykülerinin pek çoğu, ailesinin Waloon gölünde bir kır evine sahip olduğu ve yazarın hem çocukluk hem de gençlik döneminde yazlarını geçirdiği kuzey Michigan'da geçmektedir. Orada edindiği ve aralarında civarda yaşayan Kızılderililerin de olduğu arkadaş grubu şüphesiz çeşitli öykülerde karşımıza çıkmakta ve bazı bölümler muhtemelen, en azından kısmen, gerçek olaylara dayanmaktadır. Hemingway'in amacı, son derece önemli ve dokunaklı anları canlı ve eksiksiz bir şekilde aktarmaktı, ki bu deneyimleri tarif etmek için en uygun sözcük "tezahür" olabilir. Yazarın ölümünden sonra yayımlanan "Yazlıkçılar" ve bitmemiş bir kitaptan bir bölüm olan "Bozulmamış Son Topraklar" bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Yine Amerika'da geçen daha sonraki öyküleri, Hemingway'in bir eş, bir baba, hatta hastanede yatan bir hasta olarak deneyimleriyle ilgilidir. Öykülerdeki karakterler ve konuların çeşitliliği tıpkı yazarın kendi hayatı gibi farklılaşmıştır. Malzeme olarak kullandığı özel kaynaklardan biri, yirmili ve otuzlu yaşlarında yaşadığı Key West'teki hayatıdır. *Pilar* adlı balıkçı teknesi üzerinde denizle buluşmalarıyla arkadaş çevresi birlikte ele alındığında, yazdığı en iyi eserlerinin bazılarında ilham olmuştur. Bu döneme ait iki Harry Morgan öyküsü, "Karşıya Kısa Bir Gezinti" (*Cosmopolitan*, Mayıs 1934) ve "Tüccarın Dönüşü" (*Esquire*, Şubat 1936), nihayetinde *Varlık ve Yokluk* adlı romana dahil edilmiştir; ama bunları ilk çıktıkları haliyle, yani ayrı öyküler şeklinde okumak da son derece uygun ve keyiflidir.

Hemingway muhtemelen edebiyat tarihinin kavrayışı en yüksek gezginlerinden biriydi; öyküleri bir bütün olarak ele alındığında dünya kadar deneyimi gözler önüne serer. Yazar 1918'de İtalya'da ambulans şoförü olarak görev almak üzere Amerikan Ordusunun Sahra Hizmet Bölüğüne yazıldı. Bu onun Atlantik ötesine yaptığı ilk yolculuktan ve o sırada on sekiz yaşındaydı. Milano'ya vardığı gün bir mühimmat fabrikası havaya uçtu ve Hemingway birliğindeki diğer gönüllülerle birlikte ölenlerden geriye kalanları toplamak üzere görevlendirildi. Bu olaydan yalnızca üç ay sonra iki bacağından birden çok kötü şekilde yaralandı ve Milano'daki Amerikan Kızıl Haç Hastanesine yatırılıp sonrasında da ayakta tedavi gördü. Tanıştığı insanların da dahil olduğu bu savaş zamanı